

N:o 19.

Af herr **Berg, Gustaf Axel**, *angående sammanfattning och tryckning af gällande bestämmelser rörande vissa donationer och stiftelser.*

Uti den berättelse angående statsverkets jemte dertill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1898, som Riksdagens revisorer den 30 november 1899 afgifvit, hafva revisorerna anført följande:

»I skrifvelse till Konungen den 8 maj 1897 anhöll Riksdagen, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådana åtgärder, som kunde finnas nödiga för åstadkommande af kontroll öfver vårdén och förvaltningen af fromma stiftelser inom landet. Af skrifvelsen framgår, att berörda hemställan afsett endast sådana fromma stiftelser, hvilkas räkenskaper icke redan äro föremål för granskning af någon statens myndighet.

Men äfven beträffande de donationer och stiftelser, för hvilka redogörelser ingå i de allmänna, kammarrättens och statsrevisionens granskning underkastade räkenskaperna, torde gälla, att deras förvaltning under nuvarande förhållanden icke kan på ett tillfredsställande sätt kontrolleras. En granskning af dem kan nemligen enligt revisorernas förmenande icke blifva fullt effektiv utan tillgång till de urkunder, som ligga till grund för vederbörande donationer och stiftelser, ty endast genom jemförelse med sådana handlingar kan bedömas, om medlen i förekommande fall verkligen blifvit för behöriga ändamål använda. Med afseende härå hafva revisorerna funnit önskvärdt, att föreskrift lemnades derom, att vid räkenskaperna för allmän institution, som har att förvalta allmänna donationer eller stiftelser, skola fogas tryckta eller skrifna, till

rigtigheten bestyrkta afskrifter af de stadganden, som blifvit i afseende å donationerna eller stiftelserna meddelade.

Revisorerna hafva emellertid funnit, att denna fråga möjligen kan ses från en mera allmän synpunkt, enär det i många fall torde vara ej blott för räkenskapsgranskaren, utan äfven för den stora allmänheten eller enskilde bland densamma af vikt och intresse att kunna erhålla kännedom om hvad i förevarande afseende blifvit i förekommande fall förordnad; och med hänsyn härtill hafva revisorerna ansett sig böra alternativt ifrågasätta, huruvida icke lämpligen en sammanfattning borde upprättas och till trycket befordras, upptagande samtliga gällande föreskrifter rörande nu omförmälda donationer och stiftelser.»

Tillika hafva revisorerna meddelat en förteckning öfver samtliga de donationer och stiftelser, för hvilka redogörelser äro i de allmänna räkenskaperna intagna, och utvisar denna förteckning, som åtföljer revisorernas berättelse, att sammanräknade antalet af dessa donationer och stiftelser utgör 1813.

Sammanför man de donationer och stiftelser, hvilkas nuvarande belopp finnas i förenämnda förteckning angifna, efter de hufvudtitlar, under hvilka de redovisas, belöpa enligt uträkning, som jag låtit verkställa, följande summor å nedannämnda hufvudtitlar:

2:dra hufvudtiteln	4,500: —
6:te dito	35,586: 73
7:de dito	3,473,708: 29
8:de dito	15,912,854: 38
9:de dito	297,712: 38
tillsammans 19,724,361: 78.	

I fråga om dessa sålunda framlagda sifferuppgifter äro dock några ganska beaktansvärda anmärkningar att framställa.

Till en början bör sålunda bemärkas, att bland de förtecknade donationer och stiftelser finnes ett antal af icke mindre än 97 stycken, hvilkas kapitalbelopp icke ens framgår af de för granskning senast aflemnade räkenskaperna, hvadan dessa belopp icke kunnat uti den här ofvan angifna summan af 19,724,361 kronor 78 öre inräknas.

Vidare kan förtjena att anmärkas, att, i fråga om en eller annan af de uti förteckningen upptagna fonder, fondens belopp öfverskrider det

i förteckningen angifna. Så upptages behållningen af Kongl. och Hvitfeltska stipendieinrättningen till 372,956 kronor 45 öre; men häruti ingår icke värdet af de 130 hemman, som tillhöra stipendieinrättningen, beroende detta derpå, att hvarken något fastighetskonto funnits upplagdt uti den till stipendieinrättningen hörande och för granskning framlagda räkenskap, eller värdet af fastigheterna på annat sätt der angifves.

Slutligen kan i detta sammanhang framhållas, att flere af de verk och inrättningar, som äro skyldiga att för granskning af Riksdagens revisorer aflemna sina räkenskaper, dervid lära icke uppgifva en del fonder, som äro ställda under deras förvaltning, och detta af det skäl, att de icke anse sig vara till redovisning för dessa fonder på sådant sätt skyldiga — ett förhållande, som åtminstone uti en del fall torde vara förtjent af närmare undersökning.

I anslutning till hvad revisorerna alternativt ifrågasatt, finner jag alltså af största vikt, att en sammanfattning af gällande föreskrifter rörande ifrågavarande donationer och fonder varder upprättad och till trycket befördad.

Härvid är dock att märka:

dels att sammanfattningen af stiftelseurkunderna skulle omfatta icke allenast de *ursprungligen* gifna bestämmelserna, utan äfven de *förändrade* bestämmelser, som under tidernas lopp kunna hafva tillkommit;

dels att uti sammanfattningen icke behöfde inrymmas urkunderna angående de donationer och fonder, i fråga om hvilka vederbörande verk och inrättningar redan låtit upprätta och trycka fullständiga samlingar, utan endast hänvisning lemnas till dessa samlingar, för så vidt de äro lätt tillgängliga.

Som exempel på sådana upprättade samlingar anföras Upsala och Lunds akademier. Vid Upsala akademi finnas nemligen upprättade 8 samlingar af »testamenten och författningar om stipendier, gjorda af enskilda, för studerande vid kongl. akademien i Upsala», af hvilka samlingar den första utkom i första upplagan år 1793, den andra 1810, den tredje 1811, den fjerde 1828, den femte 1851, den sjette 1866, den sjunde 1880 och den åttonde 1892.

Vid Lunds akademi finnas tre samlingar af »testamenten och författningar om stipendier, stiftade af enskilde för studerande vid kongl.

akademien i Lund», af hvilka samlingar den första utkom 1810, den andra 1829 och den tredje 1850, hvarjemte år 1876 utgifvits af O. G. Regnéll ett sammandrag af detta universitets stipendieförfattningar.

För åstadkommande af nu ifrågasatta samling af urkunder har jag ansett mig böra föreslå, att Riksdagen måtte bevilja lämpligt anslag, hvilket jag med hänsyn till urkundernas talrikhet och den deraf föranledda höga tryckningskostnaden icke ansett kunna sättas till lägre belopp än 8,000 kronor.

Jag hemställer alltså:

att Riksdagen för åstadkommande af en fullständig sammanfattning af gällande föreskrifter och bestämmelser rörande de donationer och stiftelser, för hvilka redogörelser ingå i de allmänna räkenskaperna, må på extra stat för år 1901 anvisa ett belopp af 8,000 kronor; samt

att Riksdagen vid bifall härtill må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t behagade på lämpligt sätt låta anordna och till trycket befordra en sådan sammanfattning.

Stockholm den 27 januari 1900.

Gustaf Axel Berg.

Uti motionen instämma:

L. Grundberg.

T. Sæve.